

Warszawa, dnia

13 stycznia

2015 r.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

DWOiP-III-072-1/15 *12*
dot. ZEW.422.2.2014.JK

150/13-00784

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Decyzja Pani Rzecznik

W odpowiedzi na pismo z dnia 17 grudnia 2014 roku w sprawie funkcjonowania na terenie Polski placówek resocjalizacyjnych dla niedostosowanej społecznie młodzieży niemieckiej, uprzejmie informuję, że Minister Sprawiedliwości w latach 2006 i 2014 zajmował się wyżej wymienioną kwestią. Z dokonanych ustaleń wynika, że przyjazdy młodzieży niemieckiej do Polski nie są organizowane przez władze państwowe ani nie uczestniczą w niej żadne organy centralne Polski i Niemiec.

Wobec małoletnich obywateli Niemiec na podstawie SGB VIII (VIII Części Kodeksu Socjalnego - § 27 i nast.) w wyjątkowych przypadkach może być świadczona pomoc wychowawcza za granicą. Ma to miejsce na przykład wtedy, kiedy rodzina zastępcza już sprawująca opiekę nad dzieckiem przeprowadza się z nim za granicę lub też kiedy dziecko ma być umieszczone u krewnych za granicą albo kiedy w kraju nie ma odpowiednio wyspecjalizowanego domu. Środki te są zarządzane za zgodą osoby posiadającej prawo do opieki nad dzieckiem. Są one przyznawane jako świadczenie socjalne tzw. „pomoc w wychowaniu” - przez urząd do spraw młodzieży (*Jugendamt*) w porozumieniu z osobami uprawnionymi do sprawowania pieczy nad osobą dziecka.

Z zebranych informacji wynika, że działalność w zakresie resocjalizacji małoletnich obcokrajowców odbywa się w ten sposób, że podmioty niemieckie organizują pobyt na terenie Polski oraz współpracują z obywatelami polskimi, którzy zajmują się bezpośrednio sprawowaniem pieczy i nadzorem nad nieletnimi. Umowy zawierane przez podmioty niemieckie oraz współpracujące z nimi osoby, fundacje i stowarzyszenia w Polsce mają charakter cywilnoprawny i zdecentralizowany.

SCP/856/2015
ID: 01630300002295

Znany jest Ministerstwu Sprawiedliwości jeden przypadek zawarcia w dniu 16 lutego 2005 roku umowy partnerstwa i współpracy pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie a Wellenbrecher e.V., Trager de freien Jugendhilfe w przedmiocie realizacji projektów pomocy dla dzieci, młodzieży i młodych dorosłych z Polski i Niemiec. Umowa ta zastała zawarta w ramach współpracy między powiatem olsztyńskim i powiatem Osnabrück.

Małoletni przebywają zatem bezpośrednio u polskich rodzin albo w utworzonych dla nich placówkach (np. działalność podmiotu niemieckiego AWO działającego na terenie woj. pomorskiego; informacje dostępne na stronie www.awo-mannheim.de lub działalność Fundacji Husky z siedzibą w Bonn; informacje dostępne na stronie www.projekt-husky.de).

Działalność podmiotów niemieckich, jak też współpracujących z nimi osób fizycznych lub prawnych, fundacji i stowarzyszeń w Polsce nosi znamiona działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o *swobodzie działalności gospodarczej* (j.t. Dz. U. z 2013r., poz. 672 ze zm.). Zgodnie z art. 14 tej ustawy przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. Minister Finansów poprzez podległe sobie służby może dokonać kontroli skarbowej u osób świadczących odpłatnie usługi polegające na opiece i wychowywaniu nieletnich cudzoziemców - pod kątem prawidłowości rozliczania się z tytułu należności podatkowych. Organy postępowania w sprawach o wykroczenia mogą kontrolować wskazaną działalność pod kątem zgodności z prawem wykroczeń. Art. 60¹ *Kodeksu wykroczeń* przewiduje bowiem odpowiedzialność za prowadzenie działalności gospodarczej bez zgłoszenia do ewidencji.

Z uwagi na to, iż jedną z fundamentalnych zasad Unii Europejskiej jest zasada swobodnego przepływu osób (art. 18 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską) nie będzie możliwe zakazanie wjazdu na terytorium Polski „trudnej” młodzieży z krajów członkowskich. Wprowadzenie całkowitego zakazu przyjeżdżania do Polski obywateli państw członkowskich byłoby naruszeniem prawa Unii Europejskiej.

Jednakże nie można akceptować sytuacji, w której małoletni cudzoziemcy - niekiedy wysoce zdemoralizowani - przebywają w celu resocjalizacji w Polsce poza jakąkolwiek kontrolą publiczną. Pomijając nawet zagrożenie, jakie mogą stwarzać takie osoby dla porządku prawnego, brak należytego nadzoru nad procesem wychowawczym może negatywnie wpływać na ich dobro, prowadząc do dalszej demoralizacji. W związku z powyższym w dniu 22 stycznia 2007 roku oraz w dniu 27 lutego 2014 roku Minister

Sprawiedliwości zwrócił się do Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Ministra Spraw Zagranicznych z prośbą o rozważenie podjęcia - w ramach posiadanych kompetencji – działań związanych z pobytem w Polsce małoletnich cudzoziemców w celu resocjalizacji.

Zgodnie z art. 94a ustawy z dnia 7 września 1991 roku o *systemie oświaty* (j.t. Dz.U. z 2004r., Nr 256, poz. 2572, ze zm.) osoby niebędące obywatelami polskimi, podlegające obowiązkowi nauki, korzystają z nauki i opieki w publicznych przedszkolach, a podlegające obowiązkowi szkolnemu korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych, w publicznych szkołach artystycznych oraz w placówkach, w tym placówkach artystycznych na warunkach dotyczących obywateli polskich. Odpowiednie zadania należą do kuratorów oświaty, jako organów podległych wojewodom i Ministrowi Edukacji Narodowej. Wynika to po pierwsze z tego, że większość placówek prowadzonych w związku z pobytem małoletnich obcokrajowców w Polsce spełnia kryteria placówek w rozumieniu ustawy z dnia 7 września 1991 r. o *systemie oświaty*, po drugie zaś z wiążącego wszystkie osoby do 18 roku życia obowiązku szkolnego

Możliwość oddziaływania na małoletnich cudzoziemców w związku z ich pobytem o charakterze edukacyjno-wychowawczym na terenie Polski wiąże się również z kompetencjami wojewodów, wynikającymi z ustawy z dnia 14 lipca 2006 roku o *wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin* (j.t. Dz. U. z 2014r. poz.1525). Zgodnie z powołaną ustawą, jeżeli pobyt obywatela UE w Polsce nie przekracza 3 miesięcy, nie jest konieczne dopełnienie jakichkolwiek obowiązków, poza obowiązkiem meldunkowym (art. 2 oraz art. 23-27 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 roku o *ewidencji ludności i dowodach osobistych* – j.t. Dz. U. z 2006 roku, Nr 139, poz. 993, ze zm.). W sytuacji pobytu dłuższego niż 3 miesiące, obywatel UE jest obowiązany zarejestrować ten fakt (art. 24). Powyżej powołana ustawa z dnia 14 lipca 2006 roku przewiduje również sytuacje, gdy możliwa jest odmowa zarejestrowania pobytu (art. 31 ust.1), unieważnienia zarejestrowania takiego pobytu (art. 35), wydania decyzji o wydaleniu obywatela UE (art. 66 ust. 1), co dotyczy również małoletniego (art. 69).

Małoletniemu obywatelowi UE decyzja o wydaleniu może być wydana tylko w przypadku, gdy jego pobyt stanowi zagrożenie dla obronności lub bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa publicznego przez zagrożenie dla pokoju, ludzkości, niepodległości lub obronności Rzeczypospolitej Polskiej lub ze względu na działalność

terrorystyczną, lub przemawia za tym dobro dziecka zgodnie z *Konwencją o prawach dziecka* (art. 69).

Właściwym organem we wskazanych sprawach jest wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu obywatela UE (art. 39 ust. 1 ustawy z 14 lipca 2006 r.).

Jak się zatem wydaje, w niektórych wypadkach, gdy małoletni obcokrajowcy trafiają do Polski w celu poddania się oddziaływaniom resocjalizacyjnym lub edukacyjno-wychowawczym, możliwa byłaby odmowa zarejestrowania ich pobytu z powodu zagrożenia dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. Oczywiście jest, że owo zagrożenie musi być w każdym wypadku konkretne i realne, nie zaś jedynie domniemane i potencjalne. Niezależnie od tego, że kryteria do podjęcia decyzji o wydaleniu małoletniego obywatela UE są dość restrykcyjne, to należy przyjąć, że w każdej sytuacji, gdy taki małoletni cudzoziemiec dopuszcza się w Polsce czynu karalnego, jego dobro przemawia za powrotem do ojczyzny (art. 69 pkt 2 ustawy z 14 lipca 2006 roku). Fakt bowiem popełnienia czynu karalnego w toku procesu resocjalizacyjnego lub edukacyjno-wychowawczego świadczy o nieskuteczności dotychczasowych oddziaływań. Dalszej demoralizacji w takiej sytuacji może zapobiec powrót do kraju macierzystego, gdzie mogą być podejmowane nowe próby, z użyciem innych środków niż wyjazd zagranicę, celem przywrócenia małoletniego społeczeństwu.

W odniesieniu do kwestii ewentualnego nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad pobytem małoletnich obywateli niemieckich na terenie Polski, pragnę zauważyć, że Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 95 ustawy z dnia 26 października 1982 roku *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (j.t. Dz. U. z 2014r., poz.382 – dalej „upn”) tworzy, znosi oraz nadzoruje schroniska dla nieletnich i zakłady poprawcze. Minister Sprawiedliwości nie nadzoruje natomiast innych placówek dla dzieci i młodzieży niż wyżej wymienione ani działań podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Dodać należy, że nadzór sprawowany przez sędziego rodzinnego na podstawie art. 77 upn dotyczy natomiast wyłącznie wykonywania orzeczeń sądu o skierowaniu nieletniego do ośrodka kuratorskiego, o umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, domu pomocy społecznej, podmiocie leczniczym niebędącym przedsiębiorcą, schronisku dla nieletnich i zakładzie poprawczym, jak również decyzji o umieszczeniu w policyjnej izbie dziecka.

W świetle obowiązujących regulacji prawnych stwierdzić zatem należy, iż większymi kompetencjami w poruszonym w piśmie problemie dysponują inne organy władzy publicznej niż Minister Sprawiedliwości.

2 podpisem
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji
SSO Jolanta Zagajewska
p.o. naczelnika wydziału